

Vlci se vrátili do české krajiny

Text: Josefa Volfová, Miroslav Kutal

V posledních letech sledujeme postupný návrat vlka do české krajiny. V roce 2014 se u nás po 250 letech usadila první smečka a od té doby každoročně přibývají další. Část české veřejnosti má radost – vrací se k nám obdivovaný a mýtický tvor. Pro další, především pastevice a chovatele hospodářských zvířat, může návrat tohoto predátora znamenat noční můru. Každopádně jsme podrobni zkoušce, zda zvládneme soužití s touto šelmou lépe než naši předci před stovkami let, kteří pocit ohrožení a potenciální konflikt vyřešili tím, že vlka v naší přírodě zcela vyhubili. Dnes nám pomáhají zkušenosti z řady evropských států, vyspělé technologie i vyšší úroveň vzdělání a informovanosti. Díky celé řadě výzkumů máme k dispozici data, která objasňují roli vlka v ekosystému, vyvrací mýty a předsudky o jeho nebezpečnosti a přináší informace o jeho každodenním životě a životních nárocích. Máme tedy o poznání jinou výchozí situaci než naši předci a záleží jen na nás, nakolik budeme schopni nové poznatky využít při hledání způsobu soužití s tímto staronovým obyvatelem naší přírody.

▲
Stabilní smečka vlků žije
v Ralsku, v Chráněné
krajinné oblasti Kokořínsko –
Máchův kraj.
Foto Hnutí DUHA Olomouc

Vlci nepotřebují divočinu

Mnoho z nás si vlka snadno představí v rozlehlých oblastech divočiny, v severoamerických národních

parcích či liduprázdné Sibiři. V kontrastu s tím se dnes vlci objevují v kulturní a silně pozměněné krajině střední Evropy. Například v sousedním Německu se první vlčí pár

objevil na přelomu tisíciletí v oblasti německo-polské Lužice, v krajině, která představuje všechno jiné, jen ne panenskou divočinu. První smečka se sice usadila v oblasti liduprázdného vojenského prostoru, další vlci ale postupně osídlili krajinu, které dominují rozsáhlé povrchové doly, chladicí věže a komíny elektráren. Dnes již vlci běžně žijí také v Braniborsku, Sasku Anhaltsku a Dolním Sasku, mezi Hamburkem a Brémami. V sezóně 2016/2017 bylo v celém Německu potvrzeno 60 smeček, stejně jako v západním Polsku. Vlci se odtud úspěšně šíří všemi směry a bylo jen otázkou času, kdy se objeví také u nás.

Evropští vlci jsou skutečně výjimeční. Jsou nejprizpůsobivější a nejrozšířenější velkou šelmou, a i pokud pomineme Rusko, Ukrajinu a Bělorusko (odkud nemáme věrohodná data), žijí v Evropě na zhruba 800 tisících čtverečních kilometrech. Návrat vlků do Evropy byl dovršen letos – posledním státem na evropské pevnině, kde vlci zatím nebyli zaznamenáni, byla Belgie – a právě tam v lednu doputovala vlčice původem z oblasti východně od Hamburku. Definitivně tak padl mýtus o tom, že vlci potřebují divočinu.

Zpět do české kotliny – ze severu, z jihu i z východu

Není překvapivé, že pro situaci v České republice je klíčový stav populací ve středoevropském prostoru. Obdobný vývoj, jaký byl zaznamenán v Německu (viz výše), se odehrává také v sousedním Polsku. Po zavedení celoroční ochrany v roce 1998 vlci rekolonizovali západ Polska a od počátku tisíciletí se rozrostli z několika jedinců na 60 smeček v sezóně

2016/2017. Německo-polské vlky dnes řadíme do tzv. středoevropské nížinné populace a její příslušníci se začali sporadicky objevovat na našem území již v letech 2000–2013. V roce 2012 se na česko-německém pohraničí na Šluknovsku usadil první rozmnožující se vlčí pár. Smečka však bohužel v dalších letech zmizela a první vlčí rodina pobývá na výhradně českém území od roku 2014 v Ralsku, kde se od té doby rozmnožila již čtyřikrát.

Další smečky vlků se pohybují na Broumovsku, Šluknovsku a v Krušných horách, v loňském létě poprvé i na Šumavě, letos přibýlo hlášení o výskytu vlků z Třebońska, Českého lesa a všech pohoří při severní hranici republiky. Zatímco genetické analýzy potvrdily, že vlci z Ralska a z Broumovska pocházejí ze severního směru – ze středoevropské nížinné populace, zajímavější je situace při jihozápadní hranici republiky. Na Šumavě se v roce 2017 usadil vlčí pár a vyvedl zde mladé. Genetické analýzy ukázaly, že samice pochází

Vlk zabítý na dálnici D1 u Jihlavy. Genetické analýzy prokázaly, že na Vysočinu přišel ze slovenských Karpat. Foto P. Hulva

*Fotopast na Broumovsku letos v červnu zachytila zhruba dvouměsíční štěně. Smečka se zde rozmnožila již třetí rok po sobě.
Foto Hnutí DUHA Olomouc*

ze středoevropské nížinné populace, ale samec k nám dorazil od jihu, z Alp.

Příchod vlků můžeme očekávat i z východního směru, z Karpat. Terénní monitoring Vlčích hlídek potvrdil, že od roku 2002 až do loňského léta byl výskyt vlků poměrně sporadický, navzdory faktu, že nejbližší vlčí smečka v slovenských Kysucích se rozmnožuje pravidelně zhruba 15–20 kilometrů od českých hranic. Slovenská populace vlka je totiž pod silným tlakem legálního lovu, který ovlivňuje i šíření vlka do okrajových částí areálu včetně česko-slovenského pomezí. O to smutnější je osud jednoho mladého karpatského vlčího samce, kterému se na jaře loňského roku podařilo přejít ze Slovenska, zřejmě přes území Moravskoslezských Beskyd, a zastavil se až uprostřed naší republiky. Po několika stech kilometrech se mu

osudnou stala dálnice D1, největší migrační překážka pro zvířata v České republice.

Osud vlka z D1 ilustruje jeden z problémů, s nímž se velcí savci potýkají v člověkem pozmeněné krajině. U nás je vyřešení migrační prostupnosti krajiny o to důležitější, že Česká republika je přirozenou křižovatkou rekolonizačních cest vlků. Stýkají se u nás potenciálně tři vlčí populace: středoevropská nížinná, karpatská a alpská. Osud vlků ovlivňuje také jejich soužití s pastevci a chovateli hospodářských zvířat.

Vlci versus chovatelé ovcí

Češi si odvykli na přítomnost vlka v krajině a několik generací nemělo s touto šelmou přímou zkušenost. Nejvíce se tato skutečnost projevuje u chovatelů ovcí, kteří si odvykli svá stáda chránit před útokem šelmy. V případech, že vlk či vlčí smečka narazí na nezabezpečené stádo, následky mohou být dramatické. Během jedné noci jsou vlci schopni strhnout i více než deset ovcí a pokud chovatel zjistí škodu třeba až po několika dnech, vlci se můžou opakovaně vracet a škody narůstají. Menším chovatelům tak mohou způsobit i existenční problémy.

Naštěstí řešení tohoto konfliktu nemusíme složitě a dlouho vymýšlet. Stačí pohlédnout kousek zpátky do historie a za zkušenostmi do okolních států, třeba na Slovensko. Vlci zde v horských oblastech přežili i „období temna“ v minulých staletích a tradice společného soužití lidí a velkých šelem zde nebyla nikdy přerušena. Pokud se procházíme v oblastech stálého výskytu vlků, jen zřídka narazíme na nechráněná stáda ovcí bez bači či pasteveckého psa.

Několik níže zmíněných příkladů z České republiky ukazuje, že i někteří čeští chovatelé respektují návrat velkých šelem do přírody a hledají způsob, jak bez konfliktů sdílet společný životní prostor.

Hospodářství v srdci Krušných hor: společně s vlky

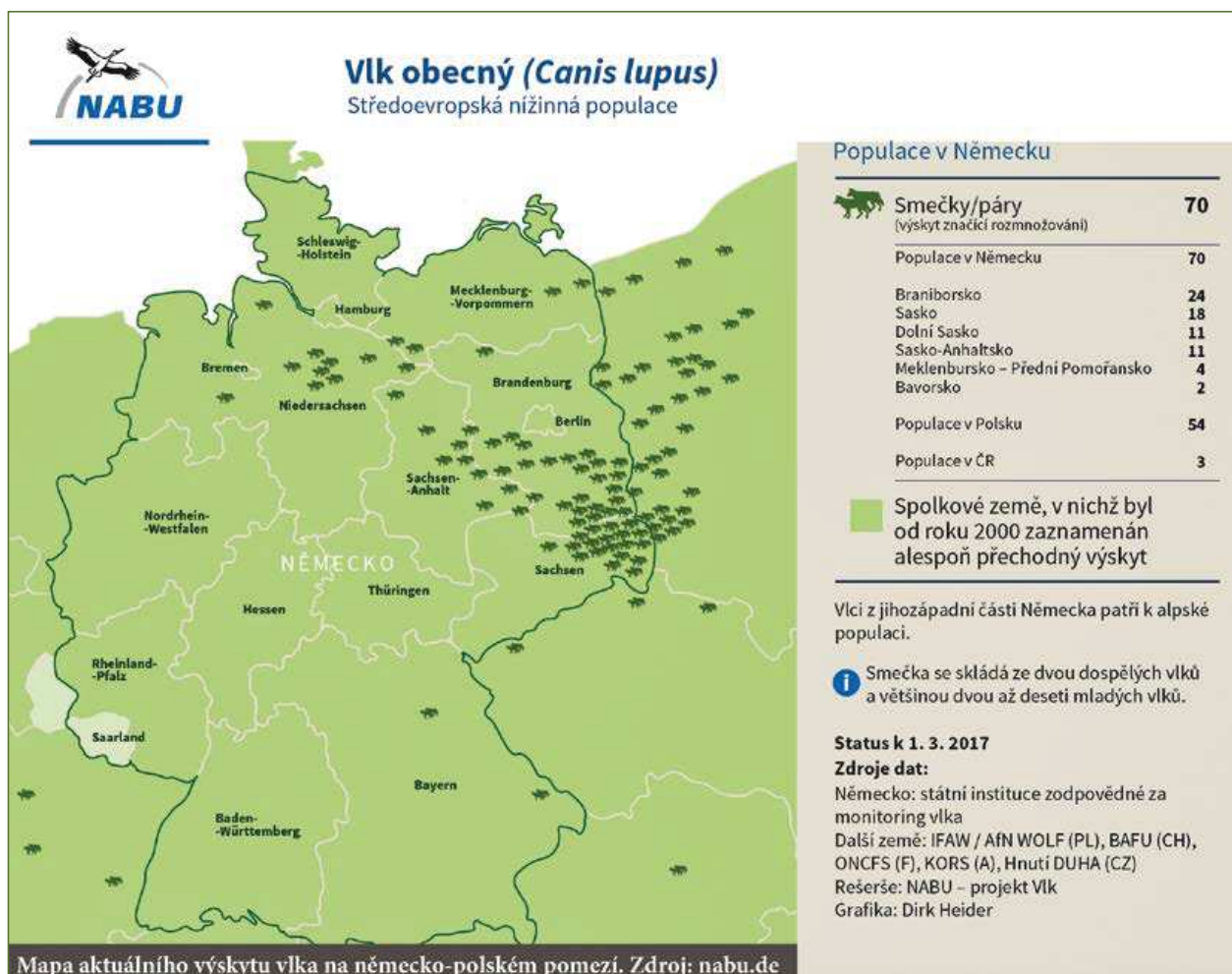
Petr Zacharda chová zhruba tři tisíce ovcí ve vrcholových částech Krušných hor. Po škodách, které měl v roce 2016, se osobně vypravil do Španělska a od místního farmáře, Gregoria Fidalco, si postupně zakoupil osm pasteveckých psů plemene Španělský mastin. Španělský farmář praktikuje tisíciletou tradici pastevectví, tzv. „transhumance“,

kdy cestuje s ovci z nížiny na horské pastviny a zpět. Chodí tedy se stády ovcí středem měst a vesnic, proto si pracovní mastinové lidé nevšímají a nejsou k nim agresivní. Chovatel Zacharda si psy přivezl ve štěněcím věku, aby si co nejlépe zvykli na svá stáda. Objektivně se jejich účinnost dá posoudit až kolem jejich druhého roku života, ale už nyní své služby stádu i chovateli prokazují. Ačkoliv jsou pastviny ve středu vlčího teritoria, ztráty na ovcích jsou oproti roku 2016 minimální.

Kangalí fenka Máša chrání ovce v Lužických horách

Hnutí DUHA Olomouc zproštědlovalo v únoru letošního roku

Rozšíření středoevropské nížinné populace vlka obecného v sezóně 2016/2017

Pastevečtí psi Petera Hataly. Výchova těchto psů začíná již od 5. týdne života. Chovatelka z Lužických hor si nakonec vybrala fenku Mášu, která už přes půl roku chrání její stádo.

Foto Miroslav Kutal

ÚVODNÍ SEMINÁŘE VLČÍCH A RYSÍCH HLÍDEK

Zajímá vás život velkých šelem a chtěli byste jim „být na stopě“? Pak právě pro vás je určen seminář pro nové dobrovolníky Vlčích a Rysích hlídek. Vybírejte z následujících termínů a míst a přihlaste se na www.selmy.cz/hlidky/aktualni-uvodni-seminare.

26.–28. 10. Vejprty (Krušné hory)

9.–11. 11. Třeštík (Beskydy)

16.–18. 11. Hojsova Stráž (Šumava)

23.–25. 11. Huslenky (Beskydy)

30. 11.–2. 12. Michlova Huť u Vimperka (Šumava)

7.–9. 12. Lipová-lázně (Jeseníky)

nákup štěněte pasteveckého psa plemene Kangal chovatelce ovcí v Lužických horách, jejíž stádo napadli vlci na jaře roku 2016. Kangalí fenka Máša pochází z pracovního chovu z hospodářství Petra Hataly z okolí Banské Bystrice, kde Mášini rodiče pomáhají s ochranou stád před útoky vlků.

Máša se na cestu ze Slovenska vydala ve věku osmi měsíců, což je ideální doba, kdy si štěně pasteveckého psa má začít zvykat na stádo, které

bude v budoucnosti chránit. V Lužických horách se jí novou rodinou stalo sedmdesátihlavé stádo ovcí a první seznamování ovcí s Mášou proběhlo naprosto bezproblémově, nedošlo k žádným konfliktům a Máša nyní žije s ovci v přímém kontaktu ve stejném stavení, 24 hodin denně. Chovatelka se domnívá, že má Máša za sebou již i první zkušenost s vlky: na počátku léta se v noci náhle silně rozštěkala a zahнала všechny ovce na pastvině až na kraj k plotu u silnice, kde jsou domy (pastvina se rozprostírá od cesty s domy a chalupami až k lesu). Na známé psy a lidi reaguje jinak velmi klidně a přátelsky. Turisty, kteří si cestu zkracují přes pastviny, vyštěkává, ale neútočí na ně a není nijak agresivní.

Jak žít s vlky

Předchozí dva příklady zdůrazňují základní zásady, které by měli chovatelé ovcí dodržovat při ochraně

stád za pomoci pasteveckých psů: výběr vhodného plemene pasteveckého psa z pracovního chovu, včasné umístění psa ke stádu ovcí a následná správná výchova psa, který se nesmí stát rodinným mazlíčkem, jeho rodinou je stádo ovcí. Další pokyny jsou shrnuty v publikaci *Pastevečtí psi: praktická příručka pro chovatele ovcí a koz*, která je ke stažení na webu selmy.cz.

Při využívání dalších možných opatření pro zabezpečení stád je třeba mít na mysli, že vlci jsou velmi inteligentní a vynalézavá zvířata, která mohou využít nedokonalostí a chyb v zabezpečení. Pravidelná kontrola a údržba (elektrického) ohradníku je nutná k tomu, aby správně fungoval – sekání trávy v okolí ohradníků, kontrola, zda někde nedošlo k poškození

či podhrabání, v zimním období hrozí zapadání sněhem, který může ohradník zakrýt, povalit či zvýšit úroveň okolního terénu (a tedy snížit efektivní výšku ohradníku). Obvykle je tedy vhodnější kombinovat různá opatření – například využití pasteveckého psa a ohradníku, kdy ohradník funguje primárně pro psa, kterému vytyčuje střeženou oblast.

Vzhledem k současnému trendu můžeme očekávat další rozšiřování vlků v Česku. V evropském srovnání je potenciál naší krajiny, nejen vysídlených pohraničních hor, značný. Kolik vlků u nás najde domov, záleží především na naší toleranci a schopnosti zapomenout na předsudky a pomýlenou symboliku, kterou vlk v posledních staletích bez vlastního přičinění získal. ■

Podpořte ochranu
velkých šelem nákupem
v našem e-shopu
obchod.selmy.cz

OBCHOD. **SELMY.cz**
internetový obchod

 SELMY.cz